Teelt van Vlinderbloemigen

Milieuvoordelen en teeltadvies

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 1 30/06/2017 11:37:57

Lokale eiwitleverancier en ideale groenbemester

De vlinderbloemigenfamilie levert al sinds de oudheid een belangrijke groep van gewassen voor de land- en tuinbouw. Toch is het gebruik van vlinderbloemigen als eiwitleverancier in Vlaanderen nog geen gangbare praktijk. Door de lokale eiwitproductie te stimuleren kan de landbouwer nochtans minder afhankelijk worden van externe eiwitbronnen. Door hun stikstofbindend vermogen helpen vlinderbloemigen bovendien het kunstmestverbruik verminderen en zijn ze ideale groenbedekkers.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 2 30/06/2017 11:38:02

Teelt van vlinderbloemigen: een positieve invloed op het milieu

De teelt van vlinderbloemigen kan een oplossing bieden voor zowel gewasdiversificatie als de invulling van het ecologisch aandachtsgebied in het kader van de vergroening van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

IDEALE EIWITLEVERANCIER

Een gedeelte van de eiwitbehoefte op het bedrijf kan ingevuld worden door teelten als klaver, grasklaver of luzerne. Door de lokale eiwitproductie te stimuleren wordt de landbouwer minder afhankelijk van externe eiwitbronnen.

MINDER (KUNST)BEMESTING NODIG

Vlinderbloemigen fixeren stikstof uit de lucht, waardoor er minder stikstofbemesting nodig is en er dus ook minder broeikasgassen vrijkomen in de atmosfeer.

UITERST BEPERKT GEBRUIK VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

De teelt van vlinderbloemigen heeft een beperkte hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen nodig om een volwaardig en gezond gewas te produceren.

TEELT IS MINDER OF NIET EROSIEGEVOELIG

Deze teelten zorgen voor een goede bodembedekking en diepe beworteling en zijn hierdoor weinig erosiegevoelig.

Vergroeningspremie: het verkrijgen van directe steun

Naast de basisbetaling vormt de vergroeningspremie een belangrijk element van de rechtstreekse steun die de landbouwer kan verkrijgen. De vergroeningspremie betekent een compensatie voor de inspanningen die de landbouwer levert voor het toepassen van klimaat- en milieuvriendelijke praktijken.

De land- en tuinbouwer ontvangt de vergroeningspremie wanneer hij op zijn subsidiabel areaal de volgende vergroeningseisen naleeft:
- Gewasdiversificatie
- Blijvend grasland
- Ecologisch aandachtsgebied (EAG)

Meer gedetailleerde info op:
www.lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/perceelsgebonden/vergroeningspremie

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 3 30/06/2017 11:38:02

Ecologisch Aandachtsgebied (EAG) in Vlaanderen

De landbouwer beschikt over verschillende mogelijkheden voor het aanleggen van ecologisch aandachtsgebied. Het telen van vlinderbloemigen (stikstofbindende gewassen) is een van de opties. Aan elk EAG-type zijn specifieke voorwaarden gekoppeld.

GEWAS	VOORWAARDEN*	WEGINGSFACTOR
Rode klaver	Zaaien voor 1 juni	1 ha klaver is goed voor 0,7 ha EAG
Mengsel van rode en witte klaver	Zaaien voor 1 juni	
Luzerne	Zaaien voor 1 juni	
Voedererwten**	Zaaien voor 1 juni Droog oogsten	
Veldbonen**		

** De volledige lijst van toegelaten gewassen en alle overige voorwaarden zijn te vinden op: www.lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/perceelsgebonden/vergroeningspremie*

*** Niet voor menselijke consumptie en droog geoogst.*

Gras-klavermengsels, gras-erwtenmengsels, gras-veldbonenmengsels en mengsels met granen komen niet in aanmerking als EAG.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 4 30/06/2017 11:38:41

Het verkrijgen van subsidie in Vlaanderen

Binnen het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling (PDPO) kan de landbouwer subsidies ontvangen voor agromilieu- en klimaatmaatregelen. Het gaat om het vrijwillig toepassen van milieu-, klimaat-, en natuurvriendelijke landbouwpraktijken die bijkomende inspanningen vragen van de landbouwers binnen het kader van een vijfjarige verbintenis. De teelt van vlinderbloemigen behoort tot een van de PDPO III-agromilieumaatregelen.

GEWAS	MINIMALE ZAAIHOEVEELHEID	STEUN/ HA
Rode klaver	12 kg/ha	€ 450
Grasklaver	30 kg/ha (min. 10 gewichts% witte klaver of 20 gewichts% rode klaver of 20 gewichts% witte + rode klaver)	€ 450
Luzerne	luzerne: 25 kg/ha luzerne-gras: 30 kg/ha met min. 40 gewichts% luzerne	€ 450
Voedererwten*	75 korrels/m²	€ 600
Veldbonen*	40 korrels/m²	€ 600

** Niet voor menselijke consumptie.*

Subsidievoorwaarden**

- Verbintenis voor minimum vijf opeenvolgende jaren
- Gebruik van gecertificeerd zaaizaad
- Zaaien voor 1 juni
- Teelten behouden tot minstens 15 februari van het jaar dat volgt op het jaar van aangifte, met uitzondering van:
    - erwten en veldbonen: behoud tot minstens 15 juli van het jaar van aangifte
    - percelen in polders en duinen: behoud tot minstens 15 oktober van het jaar van aangifte
- De vlinderbloemige moet duidelijk zichtbaar aanwezig blijven, ook als de teelt meerdere jaren aangehouden wordt.
- Maaien tot en met 15 augustus van het jaar van aangifte. Na 15 augustus van het jaar van aangifte is ook begrazing toegestaan.
- Percelen in kwestie jaarlijks in de verzamelaanvraag aangeven en elke wijziging van de initiële aangifte zodra die wijziging zich voordoet melden.

**** Alle subsidievoorwaarden en meer gedetailleerde info op: www.lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/agromilieumaatregelen**

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 5 30/06/2017 11:38:53

Vlinderbloemigen als eiwitleverancier

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 6 30/06/2017 11:38:59

Rode klaver

KENMERKEN

- Vormt geen uitlopers.
- Geeft grote opbrengsten gedurende de eerste drie jaar.

BODEM

- Groeit goed op lichte grond. Zorg op zand voor een pH van minstens 5,2 en op klei van minstens 6,0.
- Natte percelen zijn niet geschikt voor rode klaver, een goede ontwatering is nodig.
- Is weinig droogtegevoelig door de diepe beworteling, witte klaver is droogtegevoeliger dan rode klaver.
- Best 4 jaar tussen twee klaverteelten om bodemmoeheid te voorkomen.

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
- Voorjaar: maart – april (zodra de bodemcondities goed zijn)
- Najaar: voor 10 september

ZAAIEN:
In een fijn en effen zaaibed op een diepte van 0,5 – 1 cm

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
minimum 12-15 kg/ha

BEMESTING:
- Geen extra stikstof nodig.
- Mest van dierlijke oorsprong toegelaten volgens MAP5: 120 kg N/ha op zand en 125 kg N/ha op niet-zand.
- Mengmest pas uitrijden als er zeker geen schade kan veroorzaakt worden i.v.m. hergroei, pas na snede 1 of 2 op een droog, goed berijdbaar maaiveld.
- Ruime K-bemesting.

ONKRUIDBESTRIJDING:
Vooral bij voorjaarsinzaai is er na inzaai in veel gevallen een chemische onkruidbestrijding noodzakelijk.

MAAIEN:
Vier keer per jaar. De laatste maaibeurt gebeurt bij voorkeur begin oktober zodat de rode klaver sterk de winter ingaat.

OPBRENGST:
Het opbrengstniveau is van dezelfde grootteorde als bij gras in zuiver maaibeheer (10 à 15 ton DS/ha/jaar).

Rode klaver als EAG-stikstofbindend gewas kan meetellen als 3de teelt voor gewasdiversificatie, maar dit heeft gevolgen voor de uitbetaling van de VLI-steun.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 7 30/06/2017 11:39:01

Mengsel van rode en witte klaver

KENMERKEN

Een mengsel van witte en rode klaver geeft een hogere persistentie dan de individuele componenten en geniet dan ook de voorkeur.

BODEM

- pH: zand minimum 5,2 – klei pH > 6,0
- Goede ontwatering, klaver houdt niet van de voeten in het water
- Geen storende lagen
- Lagere onkruiddruk

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
- Voorjaar: maart – april
- Najaar: voor 10 september
- 4 jaar tussen twee klaverteelten om bodemmoeheid te voorkomen.

ZAAIEN:
Fijn, oppervlakkig zaaien

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
12 kg/ha rode klaver en 4 kg/ha witte klaver

BEMESTING:
- Geen extra stikstof nodig.
- Mest van dierlijke oorsprong toegelaten volgens MAP5: 120 kg N/ha op zand en 125 kg N/ha op niet-zand.
- Mengmest pas uitrijden als er zeker geen schade kan veroorzaakt worden i.v.m. hergroei, pas na snede 1 of 2 op een droog, goed berijdbaar maaiveld.
- Ruime K-bemesting.

ONKRUIDBESTRIJDING:
Vooral bij voorjaarsinzaai is er na inzaai in veel gevallen een chemische onkruidbestrijding noodzakelijk.

MAAIEN:
Vier keer per jaar. De laatste maaibeurt gebeurt bij voorkeur begin oktober zodat de rode klaver sterk de winter ingaat.

OPBRENGST:
Een mengsel van rode met witte klaver kan minimum 2 tot 3 jaar blijven aanliggen en levert jaarlijks 4 tot 5 sneden op. Het eerste jaar domineert de rode klaver, in de volgende jaren neemt de rode klaver geleidelijk af en neemt het aandeel witte klaver toe met een jaarproductie van 10 tot 14 ton DS/ha.

Rode en witte klaver als EAG-stikstofbindend gewas kan meetellen als 3de teelt.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 8 30/06/2017 11:39:03

Luzerne

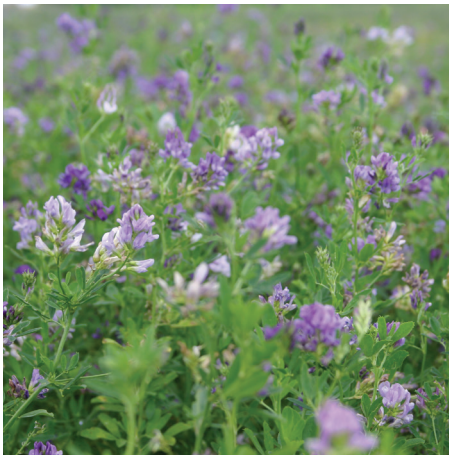

KENMERKEN

- Bron van hoogwaardige eiwitten en mineralen.
- Wortelt zich zeer diep en bevordert de bodemvruchtbaarheid.
- Meer droogteresistent dan rode klaver.

BODEM

- Geschikt voor de zwaardere gronden (zandleem – klei)
- pH van zandgrond: > 5,5
- pH van kleigrond: > 6,0
- Gevoelig voor structuurschade of bodems met een ondiepe storende of ondoordringbare laag.
- Natte percelen zijn niet geschikt voor inzaai van luzerne.
- Zaai luzerne enkel op percelen waar de voorbije 4 jaar geen luzerne heeft gestaan.

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:

- Voorjaar: maart – april (zodra de bodemcondities goed zijn)
- Najaar: voor 1 september

ZAAIEN:
Fijn zaaibed, oppervlakkig zaaien: 1-2 cm. Rijafstand 8-15 cm.

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
25 kg/ha + 1 biodoze (het zaad enten met een zeer specifieke bacteriecultuur noodzakelijk voor de N-fixatie).

- Kan gecombineerd worden met 3 kg/ha witte klaver voor een betere bodembedekking en onkruidonderdrukking (vooral op de kopeinden).
- Kan gecombineerd worden met 5 kg/ha alexandrijnse klaver voor een snellere bodembedekking na zaai en een hogere opbrengst bij de eerste oogst.

BEMESTING:

- Stikstof via kunstmest is verboden.
- Bemesten volgens de richtlijnen MAP5: 120/125 kg stikstof uit dierlijke mest is toegelaten.
- Mengmest toedienen als de bodemomstandigheden goed zijn, zo niet wachten tot na de eerste snede.
- Ruime K-bemesting.

ONKRUIDBESTRIJDING:
Vooral bij voorjaarsinzaai is er na inzaai in veel gevallen een chemische onkruidbestrijding noodzakelijk.

OPBRENGST:
Kan tot 3-4 jaar blijven aanliggen en levert 4 sneden op met een jaarproductie van 11 tot 16 ton DS/ha.

Luzerne als EAG-stikstofbindend gewas kan meetellen als 3de teelt voor gewasdiversificatie, maar dit heeft gevolgen voor de uitbetaling van de VLI-steun.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 9 30/06/2017 11:39:05

Zomererwten

KENMERKEN

- Vormen een goede aanvulling in krachtvoeder wegens relatief hoog gehalte aan lysine (essentiële eiwit-bouwsteen)

BODEM

- Alle bodemtypes mogelijk, maar bij voorkeur zandleem. Ook zandgrond indien pH > 5,5
- Een goed doorluchte bodem is belang-rijk om een goede installatie van de wortelknobbeltjes te bekomen.
- Vermijd droogtegevoelige percelen, natte of slecht gedraineerde percelen, erg rijke bodems en percelen met structuurschade.

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
Eind maart, begin april

ZAAIEN:
Gemiddeld egaal en niet te fijn zaaibed. Zaaidiepte van 3-5 cm en rijafstand van 12 – 20 cm.

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
80 - 90 zaden/m²

BEMESTING:

- Zomererwten vereisen geen N-bemesting, maar hebben wel een grote fosfaat- en kalibehoefte.
- Dierlijke mest is toegelaten.

ONKRUIDBESTRIJDING:
Voorkeur vooropkomst (na-opkomst is mogelijk)

INSECTENBESTRIJDING:
Bladluizen vanaf bloemknopstadium

OOGST:
Optimaal vanaf 16% vocht of lager. Let op voor korrelbreuk, maaidorser goed afstellen.

OPBRENGST:
Gemiddelde gangbare opbrengst 5 ton/ha (variatie van 2 – 8 ton/ha)

Erwten als EAG-stikstofbindend gewas kan meetellen als 3de teelt voor gewas-diversificatie, maar dit heeft gevolgen voor de uitbetaling van de VLI-steun.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 10 30/06/2017 11:39:07

Veldbonen

KENMERKEN

- Hebben een langer groeiseizoen dan erwten
- Zeer geschikt als krachtvoer-vervanger voor rundvee en voor bijmenging in kippen- en varkens-rantsoenen.
- Bevatten net als erwten veel lysine

Zomerveldboon

BODEM

- Goede vochtvoorziening/structuur
- Vrijwel neutrale pH
- Goede kalktoestand

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
Maart- april

ZAAIEN:
De zaaidichtheid varieert sterk in functie van het duizendkorrelgewicht.

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
40-50 zaden/m^2

BEMESTING:
Veldbonen kunnen bemest worden met drijfmest (35 m3 RVD). Het is een fosfaat- en kalibehoeftig gewas. Een extra vroege startgift met een P-K meststof is belangrijk.

ONKRUIDBESTRIJDING:
Een chemische bestrijding is het best in vooropkomst. Men kan ook kiezen voor een vals zaaibed en daarna schoffelen.

OOGST:
Eind juli / begin augustus (afhankelijk van de zaaidatum). Het gewas wordt met een maaidorser geoogst. Het juiste drogestofgehalte bij het oogsten is erg belangrijk. Als de boon of het gewas te nat is, lukt het dorsen niet goed.

OPBRENGST:
Doorgaans zeer goede opbrengst per ha.

Veldbonen als EAG-stikstofbindend gewas kan meetellen als 3de teelt voor gewasdiversificatie, maar dit heeft gevolgen voor de uitbetaling van de VLI-steun.

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 11 30/06/2017 11:39:09

Winterveldboon

BODEM

- Best op zwaardere gronden (zandleembodem tot zware klei)
- Goed doorlaatbare bodemstructuur
- Optimale pH 6 tot 7 (op een lichtere bodem moet pH minstens 5,5 zijn)
- Omwille van droogtestress is een droogtegevoelige bodem af te raden
- Natte percelen zijn niet geschikt voor inzaai

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
Half oktober tot eind november, te vroeg zaaien geeft kans op vorstschade.

ZAAIEN:
Gemiddeld egaal en niet te fijn zaaibed dat iets dieper klaargelegd is (ca. 10-15 cm). Bij ondiep zaaien bestaat het risico op vorstschade.

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
Afhankelijk van het duizendkorrelgewicht. Algemeen advies 150 kg per ha.

BEMESTING:
Afhankelijk van de bodemvoorraad en de verwachte opbrengst wordt een bemesting van 55 kg P2O5 en 75 kg K2O/ha aangewezen. Een bemesting met mengmest is niet aangewezen.

ONKRUIDBESTRIJDING:
Voldoende gewasbeschermingsmiddelen zijn toegelaten, eventueel schoffelen.

OOGST:
Maaidorsen van de droge bonen ten laatste eind juli. Oogst als GPS (Gehele Plant Silage), eind juni.

OPBRENGST:
Opbrengsten tot 8 ton mogelijk

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 12 30/06/2017 11:39:11

Vlinderbloemigen als groenbemester

"Groenbemesting is het telen van gewassen voor hun bodem-verbeterende en mesttoevoegende eigenschappen."

Vlinderbloemigen kunnen ingezet worden als groenbemester. Omdat vlinderbloemigen leven in symbiose met bepaalde bacteriën (Rhizobium-bacteriën), en deze bacteriën ervoor zorgen dat er aan de wortels knolletjes ontstaan, is de plant in staat om stikstof uit de lucht te binden. Het gewas verrijkt de bodem met organische stikstof en levert een hoogwaardige, stikstofrijke humus op.

Alexandrijnse klaver en inkarnaatklaver kunnen ingezet worden als ideale groenbemesters.

Verschillende vlinderbloemigen komen eveneens in aanmerking als EAG-groenbedekker wanneer ze in een mengsel worden gebruikt aan een minimaal te respecteren zaaidichtheid en voldoen aan de voorwaarden die te vinden zijn op:
www.lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/perceelsgebonden/vergroeningspremie

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 13 30/06/2017 11:39:17

Alexandrijnse klaver

KENMERKEN

- Slaat stikstof op
- Hoge droge stof opbrengst
- Vorstgevoelig
- Groeit snel
- Eenjarig gewas

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
In het vroege voorjaar of na de oogst van granen tot midden augustus

ZAAIEN:
1 – 2 cm zaaidiepte

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
30 kg/ha

BEMESTING:
Basis dosering kunstmest (P/K)

MAAIEN:
Onder de juiste omstandigheden kan het gewas wel tot zeven keer gemaaid worden.

OPBRENGST:
Eerste snede 4 à 5 ton droge stof (ds)

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 14 30/06/2017 11:39:18

Inkarnaatklaver

BODEM

Geschikt voor alle gronden

TEELTTECHNIEK

ZAAIPERIODE:
Augustus tot begin september

ZAAIEN:
Inkarnaatklaver als groenbemester wordt in de zomer ingezaaid en overleeft de winter.

ZAAIZAADHOEVEELHEID:
30 kg/ha

MAAIEN:
Kan slechts eenmaal gemaaid worden, omdat het na het maaien niet weer groeit.

KENMERKEN

- Gecombineerd als veevoer en groenbemester
- Bemest de grond en maakt hem luchtig
- Eenjarig gewas

MEER INFORMATIE:

ILVO (Eenheid Plant) - Caritasstraat 39, 9090 Melle - T: +32 9 272 29 00

DEPARTEMENT LANDBOUW EN VISSERIJ
Voor bijkomende informatie over EAG en de subsidiemaatregel voor vlinderbloemigen kan u zich richten tot uw buitendienst.

www.lv.vlaanderen.be/nl/home/over-ons/departement-landbouw-en-visserij/inkomenssteun#buitendiensten

Beelden: Inagro - Limagrain - www.istockphoto.com
Publicatiedatum: juni 2017. De informatie in deze brochure is onder voorbehoud van wijzigingen.

Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
Koning Albert II-laan 35 bus 50, 1030 Brussel
VLAM.be

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 15 30/06/2017 11:39:22

VU.: K. De Nul, VLAM vzw • Koning Albert II-laan 35 bus 50, 1030 Brussel • www.vlam.be

1607_A5-aparte-pagina's-vlinderbloemigen.indd 16 30/06/2017 11:39:26